

CONSUMPTION PROPELLANT IN FARMS ABOUT THE DIFFERENT ORGANIZATION AND CONDITION OF FARMING ON BACKGROUND OF DIFFERENT FACTORS OF PRODUCTION

Summary

The article presents the level of the waste of propellant in farms about the different intensity and the position on background of other indicators describing the organization of operating activity of the farms. The elaboration was performed on the ground data FADN for years 2005-2007. From research was excluded mountain farms and farms very large - above 100 ESU. The analysis embraces farms put in rural communes. Distribution of farms was performed from the point of view of productive type, the position in the zone LFA, the intensity measured with the level direct costs on the ha UAA. Consumption of propellant per ha UAA was different in farms about different types. The share of propellant accrued in direct cost along with growth of participation of vegetable production in general production. The share of cost of propellant diminished in direct cost in farms about higher intensity in all productive types.

ZUŻYCIE MATERIAŁÓW PĘDNYCH W GOSPODARSTWACH O RÓŻNEJ ORGANIZACJI I WARUNKACH GOSPODAROWANIA NA TLE RÓŻNYCH CZYNNIKÓW PRODUKCJI

Streszczenie

Artykuł prezentuje poziom zużycia materiałów pędnych w gospodarstwach o różnej intensywności i położeniu na tle innych wskaźników opisujących organizację działalności operacyjnej tych gospodarstw. Opracowanie wykonano na podstawie danych FADN za lata 2005-2007. Z badań wyłączono gospodarstwa górskie i gospodarstwa bardzo duże – powyżej 100 ESU. W analizie uwzględniono gospodarstwa położone w gminach wiejskich. Podziału gospodarstw dokonano ze względu na typ produkcyjny, położenie w strefie LFA, intensywność mierzona poziomem kosztów bezpośrednich na ha UR. Zużycie materiałów pędnych na ha UR było różne w gospodarstwach o różnych typach produkcyjnych. Ich udział w kosztach bezpośrednich zwiększał się wraz ze wzrostem udziału produkcji roślinnej w produkcji ogółem. W gospodarstwach o wyższej intensywności udział kosztów materiałów pędnych w kosztach bezpośrednich malał we wszystkich typach produkcyjnych.

Słownik skrótów:

- DJP – Duża Jednostka Przeliczeniowa Zwierząt, odpowiada 1 krowie o masie 500 kg,
ESU – miara wielkości ekonomicznej gospodarstwa ustalana na przykładzie Standardowej Nadwyżki Bezpośredniej (SGM) Gospodarstwa, równa 1200 Euro SGM,
FADN – europejski system zbierania danych z gospodarstw rolnych,
KB – koszty bezpośrednie,
ONW – Obszary o Niekorzystnych Warunkach Gospodarowania (obszary ustalone na przykładzie wskaźników społecznych i warunków produkcyjnych w celu wspierania gospodarstw z tych obszarów przy użyciu funduszy unijnych),
Rbh – roboczo-godzina,
UR – użytki rolne w użytkowaniu gospodarstwa (własne i dzierżawione).

1. Wstęp

Współczesne gospodarstwa rolne pozostają pod silnym wpływem otoczenia. Zmiany w proporcjach czynników produkcji wymuszają uproszczenia w organizacji gospodarstw i technologiach produkcji. Na kształt i poziom technologii produkcji rolniczej wpływają takie czynniki jak koszty pracy koszty nowych inwestycji koszty energii, środków ochrony roślin i koszty paliw. Gospodarstwa rolne

przechodzą dziś drogę od gospodarstwa chłopskiego do wielkoobszarowych przedsiębiorstw. Powoduje to zmiany w strukturze kosztów przedsiębiorstw. Wzrost wielkości przedsiębiorstw odbywa się poprzez powiększanie powierzchni UR gospodarstw oraz poprzez wzrost ich intensywności. Na taki model rozwoju rolnictwa wskazują wyniki ekonomiczne gospodarstw. Z drugiej strony ustawodawstwo UE i krajowe wprowadza regulacje, które głównie pośrednio ograniczają intensyfikację produkcji rolniczej [5]. Z drugiej strony w warunkach malejącej opłacalności produkcji rolniczej maleje wykorzystanie obszarów o niskiej użyteczności rolniczej w produkcji żywności. Rodzi to zagrożenia porzucania tych terenów i ich zarastania. Wprowadzone dopłaty do Obszarów o Niekorzystnych Warunkach Gospodarowania mają na celu zahamować ten proces. Program pomocy dla rolników na obszarach o niekorzystnych warunkach gospodarowania – ONW w UE istnieje od 1975 r. Obejmuje on wsparcie działalności rolniczej i terenów wiejskich na obszarach górskich, innych niż górskich obszarach oraz na obszarach o szczególnie ograniczonym potencjale. Obszary górskie wyróżniono na podstawie wysokości nad poziomem morza i nachylenia stoku. Natomiast klasyfikacja pozostałych ONW została oparta w znacznej części na kryteriach społeczno-ekonomicznych; niskiej produkcji gospodarczej i niskiej lub zmniejszającej się populacji żyjącej z rolnictwa, które to już nie odzwierciedlają głównych celów programu, a wykorzystane dane demograficzne i gospodarcze do wyznaczania granic uległy

dezaktualizacji [3]. Toczy się więc dalej dyskusja nt. zmiany kryteriów przyznawania płatności, których celem jest zachowanie ciągłości produkcji rolnej na obszarach z ograniczeniami naturalnymi. Utrzymanie ekstensywnej produkcji na tych obszarach to jednocześnie wsparcie działań w kierunku zachowania cennego krajobrazu, naturalnych siedlisk zwierząt oraz odpowiedniego gospodarowania glebami i zasobami wodnymi. W warunkach wzrostu ceny czynnika pracy ludzkiej istotne staje się techniczne uzbrojenie pracy. Stosowanie maszyn i urządzeń może ograniczać stosowanie nakładów silnie negatywnie oddziałujących na środowisko naturalne jak nawożenie mineralne, środki ochrony roślin, intensywne żywienie zwierząt paszami przemysłowymi (zachwianie powiązań między produkcją zwierzęcą a UR). Zużycie materiałów pędnych i ich udział w strukturze kosztów jest wskaźnikiem stosowania zabiegów agrotechnicznych w stosunku do innych czynników intensyfikacji produkcji rolnej. W wielu opracowaniach zużycie paliw traktuje się jako wskaźnik presji na środowisko naturalne (emisja CO₂), ale może być traktowany również jako wskaźnik ekologizacji produkcji – substytut czynników o większej presji na środowisko. Zużycie paliw przy danym poziomie technologii może być zmniejszane poprzez stosowanie nowoczesnych maszyn [4].

2. Cel badań

Celem artykułu jest przedstawienie poziomu zużycia materiałów pędnych w gospodarstwach o różnej intensywności i położeniu na tle innych wskaźników opisujących organizację działalności operacyjnej tych gospodarstw.

Przy realizacji celu wykorzystano dane z FADN PL, jako najbardziej reprezentatywne źródło danych opisujące rolnictwo polskie. System zbierania i przetwarzania danych z gospodarstw rolniczych FADN stworzony został głównie jako narzędzie do oceny zmian dochodowości gospodarstw rolniczych, jak również badania efektywności oddziaływania instrumentów WPR. System wsparcia gospodarstw rolnych dąży do wymuszania na gospodarstwach realizacji obok celów ekonomicznych również celów ekologicznych FADN powinien więc również umożliwiać ocenę wpływu gospodarstw na środowisko naturalne [1]. Niniejszy artykuł jest częścią opracowania, którego celem jest określenie możliwości i metod wykorzystania FADN do oceny zależności pomiędzy realizacją celów ekonomicznych i ekologicznych przez zróżnicowane gospodarstwa rolne. Jak wskazują dane FADN oraz sprawozdania publikowane przez IERiGŻ-PIB rolnictwo polskie nawet to towarowe nie jest jednolite i różni się warunkami gospodarowania intensywnością gospodarstw wielkością obszarową i ekonomiczną [2].

3. Materiał badawczy, zastosowane metody badań i wyniki

Realizację celów badawczych wykonano na podstawie danych FADN za lata 2005-2007. Ze względu na odrębność i małą liczebność z badań wyłączono gospodarstwa górskie – położone powyżej 300 m n.p.m. i gospodarstwa bardzo duże – powyżej 100 ESU. W analizie uwzględniono gospodarstwa położone w gminach wiejskich gdyż stanowiły one podstawową i najliczniejszą grupę. W jej ramach najliczniej reprezentowane były następujące ogólne typy rolnicze: mieszane, a następnie uprawy polowe, zwierzęta ziarnożerne, zwierzęta w systemie wypasowym i krowy mleczne. Każdą z tych grup, ze względu na intensywności gospodarowania

mierzoną poziomem nakładów – kosztów bezpośrednich podzielono na cztery podgrupy:

1. niskonakładowe,
2. średnioniskonakładowe,
3. średniowysokonakładowe,
4. wysokonakładowe.

Ogólną liczbę gospodarstw dla poszczególnych typów rolniczych oraz liczebność grup przedstawia tab. 1.

Dokonano również analizy gospodarstw ze względu na położenie na ONW i pozostałych obszarach. Liczebność tych gospodarstw przedstawia tab. 2.

Tab. 1. Liczba grup gospodarstw wyodrębnionych pod względem poziomu intensywności w latach 2005-2007

Table 1. Numbers of groups of farms separated in respect of the intensity - levels of outlays in rural communes in 2005-2007

Typ rolniczy ogólny	Liczba gospodarstw ogółem	Poziom intensywności Liczba gospodarstw w grupie			
		1	2	3	4
Uprawy polowe	1026	256	256	257	257
Krowy mleczne	476	118	119	119	120
Zwierzęta w systemie wypasowym	705	176	176	176	177
Zwierzęta ziarnożerne	746	186	186	187	187
Mieszane	2016	503	504	504	505

Tab. 2. Rozkład liczebności wyodrębnionych grup gospodarstw ze względu na położenie w strefie ONW i wielkość ekonomiczną w gminach wiejskich w latach 2005-2007

Table 2. The distribution of the number of separated groups of farms for the position in the zone less-favoured areas (LFA) and the economic size in rural communes in 2005-2007

Typ rolniczy ogólny	Liczba gospodarstw	Obszar ONW	
		nie	tak
Uprawy polowe	1026	633	393
Krowy mleczne	476	124	352
Zwierzęta w systemie wypasowym	705	186	519
Zwierzęta ziarnożerne	746	275	471
Mieszane	2016	841	1175

Warunki gospodarowania wpływają na organizację gospodarstw jak również na ich cechy ogólne. Gospodarstwa wszystkich badanych typów produkcyjnych położone na ONW miały większy udział powierzchni dzierżawionej niż pozostałe. Dla typu uprawy polowe i zwierzęta w systemie wypasowym powierzchnia użytkowanych UR jest większa niż na pozostałych obszarach. Średnia wielkość ekonomiczna dla większości typów produkcyjnych była zbliżona

w gospodarstwach na ONW i pozostałych. Intensywność organizacji mierzona wielkością ESU/ha UR była wyższa w gospodarstwach położonych nie na ONW. Podobnie obsada zwierząt jest wyższa w tych gospodarstwach.

Wzrost intensywności gospodarowania – wyrażanej wielkością kosztów bezpośrednich na 1 ha użytków rolnych zwiększał ogólną wielkość ekonomiczną, obsadę zwierząt,

a w szczególności wielkość ekonomiczną 1 ha użytków rolnych (tab. 3). Ze wzrostem nakładów maleje natomiast udział powierzchni dzierzawionej. W gospodarstwach w typie uprawy polowe ze wzrostem nakładów wyraźnie malała średnia powierzchnia użytków rolnych. W pozostałych typach rolniczych spadek użytkowanej powierzchni był niewielki lub nie wykazywał kierunkowych zmian.

Tab. 3. Podstawowe wskaźniki dla badanych typów rolniczych w zależności od położenia w strefie ONW
Table 3. Basic indicators for examined agricultural types depending on the position in the zone LFA

Typ rolniczy ogólny	Położenie w ONW	Wielkość ekonomiczna [ESU]	Użytki rolne [ha]	Powierzchnia dzierzawiona [%]	Inwentarz [DJP/ha UR]	ESU/ha UR
Uprawy polowe	Nie	16,35	43,12	55,7	0,21	0,38
	Tak	15,15	47,43	65,0	0,21	0,32
Krowy mleczne	Nie	13,40	22,11	40,8	1,08	0,61
	Tak	12,29	21,91	44,0	1,04	0,56
Zwierzęta w systemie wypasowym	Nie	19,84	26,83	44,3	1,18	0,74
	Tak	20,04	29,76	45,5	1,11	0,67
Zwierzęta ziarnożerne	Nie	29,01	23,58	41,4	2,74	1,25
	Tak	28,09	26,92	43,1	2,33	1,05
Mieszane	Nie	16,25	25,39	45,0	0,94	0,64
	Tak	13,93	24,98	47,5	0,91	0,56

Tab. 4. Dane dot. typów gospodarstw rolniczych i grup wydzielonych na podstawie intensywności gospodarowania - poziom kosztów bezpośrednich na 1 ha UR na przykładzie 2006 r.

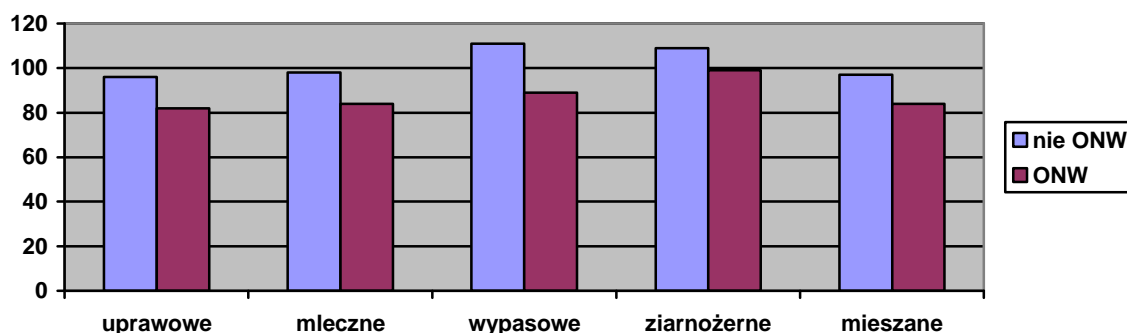
Table 4. Data about farms of examined agricultural types and groups emitted on the ground intensities of the farming - the level of direct costs - on 1 ha UAA (Utilised Agricultural Areas) eg. 2006

Typ rolniczy ogólny	Poziom intensywności	Wielkość ekonomiczna [ESU]	Powierzchnia UR [ha]	Udział dzierzawy [%]	Inwentarz DJP/ha UR	ESU/1ha UR
Uprawy polowe	1	12,21	50,45	45,4	0,13	0,24
	2	15,16	50,44	36,1	0,14	0,30
	3	17,09	47,67	34,2	0,20	0,36
	4	19,09	30,56	24,3	0,47	0,62
Krowy mleczne	1	9,35	22,32	28,0	0,76	0,42
	2	12,06	22,53	29,3	0,98	0,54
	3	13,81	23,55	27,1	1,05	0,59
	4	15,06	19,47	18,0	1,47	0,77
Zwierzęta w systemie wypasowym	1	15,96	33,23	34,6	0,79	0,48
	2	16,25	25,80	28,7	1,01	0,63
	3	20,60	28,98	26,7	1,16	0,71
	4	27,11	27,95	22,5	1,60	0,97
Zwierzęta ziarnożerne	1	17,15	25,04	27,3	1,53	0,72
	2	23,71	27,41	24,7	1,54	0,86
	3	32,07	28,50	24,1	2,12	1,13
	4	40,69	21,80	18,7	5,15	1,87
Mieszane	1	9,63	24,73	28,1	0,55	0,39
	2	13,30	25,45	27,1	0,75	0,52
	3	15,23	24,22	26,7	0,96	0,63
	4	21,41	26,20	23,1	1,39	0,82

Tab. 5. Poziom podstawowych kosztów, związanych z obciążaniem środowiska, według typów rolniczych ogólnych i położenia w strefie ONW
Table 5. The level of basic costs (connected with loading of the environment) according to agricultural general types and positions to the zone LFA

Typ rolniczy ogólny	Położenie w strefie ONW ¹⁾	Zużycie pośrednie zł/ha UR	Nawozy zł/ha UR	Środki ochrony roślin zł/ha UR	Pasze z zewnątrz zł/ha UR	Energia zł/ha UR
Uprawy polowe	1	1930	530	295	349	349
	2	1706	438	201	322	322
Krowy mleczne	1	2816	307	107	1064	366
	2	2515	296	62	945	341
Zwierzęta w systemie wypasowym	1	2961	359	124	1088	426
	2	2547	296	61	951	346
Zwierzęta ziarnożerne	1	7758	420	195	4063	597
	2	6488	341	119	3454	475
Mieszane	1	3039	416	197	758	383
	2	2619	318	104	729	326

¹⁾ 1 - niepołożone w strefie ONW, 2 - położone w strefie ONW

Rys. 1. Zużycie materiałów pędnych w gospodarstwach o różnych typach produkcyjnych i położeniu w litrach
 Fig. 1. Consumption of propellant in farms about different productive types and to the position in litres

Tab. 5 prezentuje poziom głównych kosztów – czynników produkcji w gospodarstwach o różnych typach produkcyjnych i położeniu. Najwyższe zużycie pośrednie (łącznie nakładów materiałowych) na ha UR występuje w typie zwierzęta ziarnożerne, a najniższe w gospodarstwach o typie uprawy polowe. Wszystkie koszty wynikające z nakładów materiałowych z zewnątrz są wyższe w przeliczeniu na ha UR w gospodarstwach niepołożonych na ONW.

Rys. 1 prezentuje zużycie paliw w gospodarstwach o różnych typach produkcyjnych i i położeniu w strefie ONW i nie ONW. Największe zużycie materiałów pędnych na 1 ha UR wystąpił w gospodarstwach wypasowych (gospodarstwa o dużym udziale produkcji bydła w produkcji ogółem) oraz w gospodarstwach z chowem zwierząt ziarnożernych. Na ONW zużycie paliw było niższe niż na pozostałych obszarach

Tab. 6 przedstawia zmiany w zużyciu materiałów pędnych w latach badań. Zużycie paliw w poszczególnych latach zmieniało się nieznacznie W gospodarstwach z chowem zwierząt w systemie wypasowym wzrosło w badanych latach zarówno na ONW i pozostałych o 10 l/ha. W gospodarstwach z chowem krów mlecznych wzrost był około 3 l/ha UR.

Wraz ze wzrostem intensywności gospodarstw zużycie materiałów pędnych na ha UR rośnie (tab. 7). Najwyższy przyrost około 2-krotny obserwowano w gospodarstwach wypasowych. Przy 4 najwyższym poziomie intensywności maksymalny poziom zużycia materiałów pędnych na ha UR był w gospodarstwach uprawowych i wypasowych.

Tab. 8 wskazuje na różnice w nakładach pracy pomiędzy typami gospodarstw położonych na obszarach o różnych warunkach gospodarowania w latach 2005-2007. Najwyższe nakłady pracy na ha UR obserwowano w go-

spodarstwach o typie krowy mleczne około 200 rbh/ha UR, a najniższe w gospodarstwach uprawowych. Przeciętnie nakłady pracy dla wszystkich typów produkcyjnych są wyższe w gospodarstwach niepołożonych na ONW. Wartość maszyn i urządzeń na ha UR jest wyższa na ONW niż w gospodarstwach na pozostałych obszarach oprócz typu „zwierzęta ziarnożerne”. Gospodarstwa na ONW mają możliwość powiększania swoich obszarów gospodarowania, co wymusza zakup nowych maszyn.

Wartość maszyn i urządzeń na ha UR rośnie wraz ze wzrostem poziomu intensywności Wzrost ten jest około 2-krotny pomiędzy poziomami 1 i 4. Najwyższy przyrost wartości następuje między poziomem 3 i 4.

Tab. 6. Zużycie materiałów pędnych w litrach w gospodarstwach o różnych typach produkcyjnych i położeniu w latach 2005-2007

Table 6. Consumption of propellant in litres in farms about different productive types and to the position in 2005-2007

Typ produkcyjny	Położenie	Lata		
		2005	2006	2007
Uprawowe	1	93	97	99
	2	75	86	86
Mleczne	1	93	95	106
	2	81	85	85
Wypasowe	1	106	110	116
	2	85	87	96
Ziarnożerney	1	109	109	108
	2	97	96	103
Mieszany	1	97	96	98
	2	82	85	86

Tab. 7. Zużycie paliw w litrach na ha UR w gospodarstwach o różnym typie produkcyjnym i intensywności (średnio w latach 2005-2006)

Table 7. The consumption of fuels in liters on the ha UAA in farms about the different productive type and intensities (averagely in 2005-2006)

Poziom intensywności	Typ produkcyjny				
	Uprawowy	Mleczny	Wypasowy	Ziarnożerne	Mieszane
1	69	67	66	89	71
2	86	82	85	97	85
3	94	93	97	101	92
4	132	110	133	126	109

Tab. 8. Nakłady pracy w rbh na ha UR a wartość maszyn i urządzeń w zł na ha UR w gospodarstwach o różnych typach produkcyjnych i warunkach gospodarowania w latach 2005-2007

Table 8. Labour inputs on the ha UAA and the value of machines and devices on the ha UAA in farms about different productive types and conditions of the farming in 2005-2007

Typ gospodarstwa	Położenie	Wyszczególnienie	Lata		
			2005	2006	2007
Uprawowe	1	Nakłady pracy/haUR	109	111	104
		Wartość maszyn/ha UR	3761	3524	3602
	2	Nakłady pracy/haUR	112	101	97
		Wartość maszyn/ha UR	3745	3832	3852
Mleczne	1	Nakłady pracy/haUR	207	194	197
		Wartość maszyn/ha UR	3162	3235	3394
	2	Nakłady pracy/haUR	177	186	185
		Wartość maszyn/ha UR	4487	4775	4617
Wypasowe	1	Nakłady pracy/haUR	162	169	168
		Wartość maszyn/ha UR	3339	3027	2922
	2	Nakłady pracy/haUR	156	146	144
		Wartość maszyn/ha UR	4492	4531	4685
Ziarnożerne	1	Nakłady pracy/haUR	172	185	172
		Wartość maszyn/ha UR	6451	6416	7830
	2	Nakłady pracy/haUR	151	155	152
		Wartość maszyn/ha UR	4429	4377	4331
Mieszane	1	Nakłady pracy/haUR	168	159	162
		Wartość maszyn/ha UR	3087	2900	2823
	2	Nakłady pracy/haUR	159	158	154
		Wartość maszyn/ha UR	3688	3646	3595

1 - niepołożone na ONW, 2 - położone na ONW

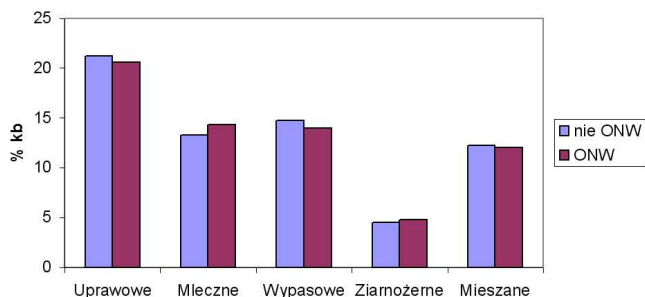
Tab. 9. Wartość maszyn w zł na ha UR w gospodarstwach o różnym typie produkcyjnym i intensywności (średnio w latach 2005-2007)

Table 9. The value of machines in zloty on the ha UAA in farms about the different productive type and intensities (averagely in 2005-2007)

Poziom intensywności	Typ produkcyjny				
	Uprawowy	Mleczny	Wypasowy	Ziarnożerne	Mieszane
1	2549	2967	2990	3316	2607
2	3430	3982	4130	3887	3254
3	3822	4789	4806	4499	3680
4	5404	6293	7089	8121	4714

Rys. 2 prezentuje znaczenie kosztu zużycia paliw w kosztach bezpośrednich gospodarstwa. Najwyższy udział kosztów materiałów pędnych w kosztach bezpośrednich obserwowano w gospodarstwach uprawowych mlecznych i wypasowych. W gospodarstwach mlecznych i zajmujących się chowem zwierząt ziarnożernych udział kosztów paliw w kosztach bezpośrednich w gospodarstwach na ONW był wyższy niż na innych obszarach.

W tab. 10 zestawiono udział kosztów materiałów pędnych w gospodarstwach o różnych typach produkcyjnych w latach badań. Najwyższy udział w kosztach bezpośrednich występował w gospodarstwach uprawowych następnie w gospodarstwach z chowem przeżuwaczy (mleczne i wypasowe). Bardzo niski udział materiałów pędnych w kosztach bezpośrednich występował w gospodarstwach z chowem zwierząt ziarnożernych. W roku 2006 udział kosztów materiałów pędnych w kosztach bezpośrednich był najwyższy.

Rys. 2. Udział kosztów materiałów pędnych w gospodarstwach o różnym typie produkcyjnym i położeniu

Fig. 2. The participation of costs of propellant in farms about the different productive type and the position

Tab. 10. Udział kosztów materiałów pędnych w gospodarstwach o różnych typach produkcyjnych w latach 2005-2007

Table 10. The participation of costs of propellant in farms about the different productive type in years

Typ produkcyjny	Lata		
	2005	2006	2007
Uprawowe	18,5	23,5	21,0
Mleczne	12,6	15,3	14,1
Wypasowe	13,1	15,7	13,8
Ziarnożerny	4,6	5,2	4,3
Mieszany	11,3	13,4	11,6

Tab. 11 prezentuje zmiany udziału materiałów pędnych w kosztach bezpośrednich w gospodarstwach o różnych typach produkcyjnych i intensywności. Wraz ze wzrostem intensywności mierzonej poziomem kosztów bezpośrednich na ha UR maleje znaczenie zużycia paliw w kosztach gospodarstw. Jedynie w gospodarstwach z chowem zwierząt ziarnożernych przy II poziomie intensywności udział materiałów pędnych w kosztach bezpośrednich rośnie.

Tab. 11. Udział kosztów materiałów pędnych w gospodarstwach o różnym typie produkcyjnym i intensywności (średnio za lata 2005-2007)

Table 11. The participation of costs of fuels in farms about different productive type and intensities (averagely for years 2005-2007)

Poziom intensywności (KB/ha)	Typ produkcyjny				
	Uprawowy	Mleczny	Wypasowy	Ziarnożerne	Mieszane
1	33,0	21,9	20,9	5,8	20,4
2	24,9	16,6	16,2	8,8	15,2
3	19,4	13,7	13,7	6,7	12,4
4	14,9	10,3	11,6	2,4	8,5

Pracę wykonano w ramach projektu badawczego MNiSZW nr 2 P06R 11230 nt. Wykorzystanie rachunkowości rolnej jako źródła danych do oceny ekonomiczno-ekologicznej gospodarstw rolniczych.

4. Wnioski

Najwyższe zużycie materiałów pędnych na ha UR występuje w gospodarstwach o typie chów w systemie wypasowym i zwierząt ziarnożernych.

W latach 2005-2007 poza typem chów zwierząt w systemie wypasowym nie obserwowano istotnych zmian w zużyciu materiałów pędnych na ha UR.

Zużycie materiałów pędnych w gospodarstwach położonych na ONW było istotnie wyższe niż w gospodarstwach położonych na innych obszarach.

Zmiany w zużyciu paliw na ha UR ze wzrostem intensywności są niewspółmiernie mniejsze niż zużycia pośredniego. W wyspecjalizowanych gospodarstwach inne nakłady decydują o intensyfikacji.

Wartość maszyn i urządzeń na ha UR w gospodarstwach położonych na ONW jest wyższa niż w gospodarstwach na pozostałych obszarach. Świadczy to o modernizacji tych gospodarstw w ostatnich latach (powiększanie powierzchni; korzystne warunki wsparcia działalności).

Wyższe nakłady pracy na ha UR występują w gospodarstwach niepołożonych na ONW.

Udział kosztów materiałów pędnych w gospodarstwach wzrasta wraz ze wzrostem udziału produkcji roślinnej w produkcji ogółem.

5. Literatura

- [1] Andersen E., Elbersen B., Godeschalk F.: Farming and the Environment in the European Union – using agricultural statistics to provide farm management indicators. OECD Expert meeting on farm management indicators and the environment. Palmerston North, New Zealand, March 8-12, 2004.
- [2] Goraj L., Osuch D., Sierański: Opis realizacji próby gospodarstw rolnych dla Polskiego FADN w 2006 roku. Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej – Państwowy Instytut Badawczy 2006, ss. 16.
- [3] Komunikat komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego oraz Komitetu Regionów „O dokładniejszym ukierunkowaniu pomocy dla rolników na obszarach nacechowanych specyficznymi naturalnymi utrudnieniami”, 2009.
- [4] Kurek A.: Poziom i struktura kosztów w ekologicznych i konwencjonalnych gospodarstwach ogrodniczych, Roczniki, Seria 2009, t. 11, z. 1; 234-236.
- [5] Łuczka-Bakuła W.: Kierunki rolnictwa zrównoważonego – od programów rolnośrodowiskowych do Cross-Compliance. Zesz. Nauk. AR Wrocław, 2006, 540, 291-296.